

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 101/2018-64

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. mája 2018 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Marianny Mochnáčovej a sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka o sťažnosti [REDACTED], zastúpenej advokátkou Mgr. Ivetou Vajdovou, Bárdošova 25, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 12 C 46/2002 zo 16. januára 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 12 C 46/2002 zo 16. januára 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Nitra sp. zn. 12 C 46/2002 zo 16. januára 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ď a l š i e k o n a n i e .

3. Okresný súd Nitra je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) na účet advokátky Mgr. Ivety Vajdovej, Bárdošova 25, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. marca 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 46/2002 zo 16. januára 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na okresnom súde bolo pod sp. zn. 12 C 46/2002 vedené konanie, v ktorom sa žalobca domáhal proti sťažovateľke vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) zaniknutého v dôsledku rozvodu ich manželstva. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 20. septembra 2017, proti ktorému podali odvolanie obe strany sporu. Následne okresný súd uznesením sp. zn. 12 C 46/2002 z 2. novembra 2017 vydaným vyššou súdnou úradníčkou (ďalej len „uznesenie vydané súdnou úradníčkou“) uložil sťažovateľke povinnosť, aby v lehote 3 dní od právoplatnosti uznesenia zaplatila súdny poplatok za odvolanie v sume 9 345 €. Proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej namietala nesprávnosť výšky súdneho poplatku a žiadala, aby okresný súd zmenil uznesenie bez nariadenia pojednávania a vyrubil súdny poplatok vo výške 66 €. O sťažnosti sťažovateľky rozhodol okresný súd napadnutým uznesením zo 16. januára 2018, ktorým zmenil uznesenie vydané súdnou úradníčkou tak, že

sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 8 292,25 € do 3 dní od právoplatnosti uznesenia.

3. Sťažovateľka je presvedčená o tom, že napadnutým uznesením okresného súdu bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie zakotvené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a poukázala na relevantné ustanovenia zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

4. Nadväzne na uvedené sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

«Z citovaných ustanovení Z. s. p. celkom jednoznačne vyplýva, že konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva (ďalej len „BSM“) je z hľadiska poplatkového špecifickým druhom konania, v ktorom sa konanie spoplatňuje výberom až 2 poplatkov a to pri začatí konania vyrubení poplatku z návrhu (ustanoveného pevnou sumou) - „ex ante“ a pri skončení konania vyrubení ďalšieho poplatku za samotné vyporiadanie (ustanoveného percentnou sadzbou zo základu poplatku a tiež dolnou a hornou hranicou poplatku, vymedzenými pevnými sumami, pričom výška percentnej sadzby poplatku je závislá na spôsobe skončenia konania, teda na povahe rozhodnutia končiaceho konanie) – „ex post“.

... Základným pravidlom pri určení sadzby poplatku (ktorou sa podľa § 6 ods. 1 Z. s. p. rozumie ako percentná sadzba, tak i pevná suma poplatku, obe uvedené v sadzobníku) je totožnosť sadziieb v prvostupňovom i v odvolacom konaní. Logickým aj systematickým výkladom do úvahy prichádzajúcich ustanovení Z. s. p. treba dospieť k tomu, že toto pravidlo sa musí uplatniť i v prípade záujmu na spoplatňovaní odvolacieho konania o vyporiadanie BSM a dopadať môže len na pevnú sumu poplatku z návrhu, t.j. poplatku vo výške 66 eur.

Odvolanie je z hľadiska úpravy procesného práva návrhom na začatie odvolacieho konania (a preto nie je dôvod, aby navrhovateľa takéhoto konania mala zaťažovať tzv. konečná poplatková povinnosť za vyporiadanie - ktoré sa práve odvolaním spochybňuje), okrem toho však z obsahu ustanovenia § 7 ods. 8 Z. s. p. je zrejmé, že tam uvedený spôsob

určenia výšky poplatku sa týka výlučne poplatku za vyporiadanie (pri poplatku z návrhu na vyporiadanie pre jeho určenie pevnou sumou totiž o žiadnom základe poplatku nemožno hovoriť) a odsek 10 rovnakého ustanovenia Z. s. p. je podľa jeho obsahu v konaní o vyporiadanie BSM nepoužiteľným, keďže práve pre toto konanie obsahuje zákon špeciálnu úpravu na inom mieste (práve v ust. § 7 ods. 8 Z. s. p)...»

5. Sťažovateľka v sťažnosti poukázala na nálezy ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010, ako aj sp. zn. I. ÚS 629/2017, v ktorých sa ústavný súd explicitne vyjadril k otázke určovania výšky poplatkovej povinnosti v konaní o vyporiadani BSM. Sťažovateľka zároveň konštatovala, že nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 bol zaradený do Zbierky nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 21/2011. V predmetnom náleze ústavný súd konštatoval: *„Ukladanie súdnych poplatkov, ktoré samo o sebe predstavuje zásah do práva účastníka na súdnu ochranu (spravodlivý proces) sa môže realizovať iba v zákonom (na základe zákona) jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu, potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladáním povinností platiť súdny poplatok, vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky.“* Podľa názoru sťažovateľky *„ak súd zaťažil sťažovateľku súdnym poplatkom za podanie odvolania, ktorý zákonu nezodpovedá, zasiahol tým do jej práva domáhať sa svojho práva na súde“.*

6. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie ňou označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu. Sťažovateľka sa zároveň domáha, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a uhradil jej trovy konania vo výške 390,50 € na účet jej právnej zástupkyne.

7. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistil, že vo veci sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na jej prijatie, a preto ju uznesením č. k. I. ÚS 101/2018-43 z 28. marca 2018 v zmysle § 25 ods. 1 a 3

zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

8. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 5. apríla 2018 predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a k otázke vhodnosti ústneho pojednávania.

9. Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení pod sp. zn. Spr. 451/2018 doručenom ústavnému súdu 10. mája 2018 uviedla:

„K vecnej stránke sťažnosti je potrebné v prvom rade uviesť, že spis sa v súčasnosti nachádza z dôvodu podaného odvolania na Krajskom súde v Nitre, pretože vo veci bolo dňa 20.09.2017 rozhodnuté rozsudkom č.k. 12C/46/2002-1337. Proti uvedenému rozsudku podal žalobca odvolanie dňa 06.10.2017(č. l. 1379), aj žalovaná dňa 16.10.2017 (č. l. 1408).

O povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok za žalobu súd rozhodol v zmysle zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov uznesením a to podľa sadzobníka súdnych poplatkov, položka 6, písm. b/ sadzbou 3 % z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, pričom hodnota vyporiadavaných investícií bola 76.126,76 eur, hodnota hnutelných vecí bola 13.358,70 eur, suma finančných prostriedkov na účte bola 13.690,86 eur 15.517,85 USD, hodnota nehnuteľnosti 504 333 eur a spolu teda hodnota masy BSM bola 623.027,17 eura, 3 % z tejto sumy je 18.691 eura, polovica z tejto sumy je po zaokrúhlení 9.345,50 eura.

Za podané odvolanie vyrubil súd žalobcovi súdny poplatok vo výške 9.345 eur, proti uvedenému uzneseniu podal žalobca sťažnosť, súd zmenil uznesenie Okresného súdu Nitra č.k. 12C/46/2002-1420 zo dňa 02.11.2017 tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 8.292,25 eura. Základom poplatku v odvolacom konaní bola cena nároku uplatňovaného v odvolaní. Ustanovenie, podľa ktorého je poplatníkom ten z účastníkov, ktorého určí súd, platí aj v odvolacom konaní, žalobca aj žalovaná odvolaním napadli rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu. Keďže obe sporové strany boli rozsudkom súdu prvej inštancie zaviazané na súdny poplatok vo výške 1/2, v rovnakej výške sú povinní na úhradu súdneho poplatku za odvolanie, pričom maximálna výška súdneho

poplatku je uvedená v položke 6 písm. b) sadzobníka súdnych poplatkov, čo vzhľadom na vyššie uvedené predstavuje sumu 8 292,25 eura.

Keďže rozsudok bol napadnutý odvolaním žalobcu aj žalovanej, bude vec prejednaná odvolacím súdom v rámci odvolacieho konania a predmetom preskúmania bude aj výrok o povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok.

V zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z .z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, oznamujeme, že súhlasíme s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania, nakoľko od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

10. Právna zástupkyňa sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 16. mája 2018 k vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu uviedla tieto relevantné skutočnosti:

„Na strane 1 vyjadrenia Okresného súdu v Nitre sa uvádza, že o povinnosti strán sporu zaplatiť súdny poplatok za žalobu súd rozhodol v zmysle zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov uznesením, a to podľa sadzobníka o súdnych poplatkoch, položka 6 písm. b) sadzbou 3 % z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, pričom hodnota vyporiadaných investícií bola 76.126,76 EUR, hodnota hnuteľných vecí bola 13.358,70 EUR suma a finančných prostriedkov na účte bola 13.690,86 EUR +15.517,85 USD, hodnota nehnuteľnosti 504.333 EUR spolu teda hodnota masy BSM bola 623.027,17 EUR, 3 % z tejto sumy je 18.691 EUR, polovica z tejto sumy je po zaokrúhlení 9.345,50 EUR. Sťažovateľka konštatuje, že o súdnom poplatku za konanie na prvom stupni nebolo rozhodnuté uznesením, ale rozsudkom Okresného súdu Nitra, vo výrokoch VI. a VII.

Na strane 2 vyjadrenia Okresného súdu v Nitre sa uvádza, že za podané odvolanie vyrobil súd žalobcovi súdny poplatok vo výške 9.345 EUR, proti ktorému žalobca podal sťažnosť, následne súd zmenil uznesenie Okresného súdu Nitra tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie vo výške 8.292,25 EUR. Sťažnosť proti uzneseniu podala sťažovateľka ako žalovaná, pričom poukázala nielen na Uznesenie KS

Trnava 10Co/190/2013, ale aj nález Ústavného súdu SR z 10. februára 2011, sp. zn. I. ÚS 464/2010, čím sa Okresný súd pri úprave výšky súdneho poplatku vôbec nezaoberal.

Okresný súd Nitra na strane 2 ďalej uviedol, že keďže rozsudok bol napadnutý odvolaním žalobcu aj žalovanej, bude vec prejednaná odvolacím súdom v rámci odvolacieho konania a predmetom preskúmania bude aj výrok o povinnosti strán sporu za súdny poplatok. Sťažovateľka konštatuje, že Okresný súd Nitra svojvoľne postupuje pri vyrubovaní súdneho poplatku, nerešpektuje zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, prekračuje maximálnu výšku stanovenú zákonom, uvedené je zrejme tak z rozsudku, ako aj z uznesenia o vyrubení súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku, keď súd ani raz nerešpektoval maximálnu výšku súdneho poplatku, t.j. 16.596,50 EUR. Sťažovateľka ďalej uvádza, že podala návrh na opravu zrejmych chýb v rozsudku prvoinštančného súdu ohľadom výšky súdneho poplatku, avšak prvoinštančný súd návrh na vydanie opravného uznesenia zamietol. Predmetom odvolacieho konania nebude Uznesenie o vyrubení súdneho poplatku za odvolanie, ktoré sťažovateľka napadla sťažnosťou, ale len výrok napadnutého rozsudku, ktorým prvoinštančný súd zaviazal strany sporu zaplatiť súdny poplatok za prvoinštančné konanie.

Sťažovateľka súhlasí s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, nakoľko od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.“

11. Vzhľadom na uvedené ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

12. Podľa zistenia ústavného súdu potom, ako sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie – riadny opravný prostriedok, okresný súd uznesením vydaným súdnou úradníčkou s poukazom na citované ustanovenie § 5 ods. 1 písm. a) v spojení s § 6 ods. 2 a § 8 ods. 4 a na ustanovenie prílohy Sadzobník súdnych poplatkov časti I Poplatky vyberané v civilnom procese... (ďalej len „sadzobník“) položky 6 písm. b) zákona

Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení účinnom v rozhodujúcom období (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) uložil sťažovateľke povinnosť, aby v lehote do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia zaplatila súdny poplatok za odvolanie v sume 9 345 €.

13. Sťažovateľka proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou podala sťažnosť – riadny opravný prostriedok, ktorým v podstate na základe rovnakej argumentácie, akou odôvodnila túto (ústavnú) sťažnosť, namietala nesprávnu výšku súdneho poplatku za odvolanie proti rozsudku okresného súdu.

14. O sťažnosti sťažovateľky rozhodol okresný súd napadnutým uznesením zo 16. januára 2018, ktorým zmenil uznesenie vydané súdnou úradníčkou tak, že sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 8 292,25 € do 3 dní od právoplatnosti uznesenia.

15. Okresný súd svoje rozhodnutie odôvodnil okrem iného takto:

„Podľa § 239 CSP, proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť.

Podľa § 248 CSP, o sťažnosti rozhodne súd prvej inštancie.

Podľa § 249 CSP, súd prvej inštancie rozhodne o sťažnosti uznesením spravidla bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 250 ods. 2 CSP, ak je sťažnosť dôvodná, súd napadnuté uznesenie zruší alebo zmení, v prípade zrušenia uznesenia je súdny úradník viazaný právnym názorom súdu.

Podľa § 2 ods. 1 písm. b) ZoSP, poplatníkom sú obe strany sporu v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu.

Podľa položky 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov z predmetu konania je súdny poplatok, ak sa konanie skončilo rozsudkom, 3 % ak sa konanie skončilo súdnym zmierom, 1 % najmenej 66 eur, najviac 16 596, 50 eura.

Podľa § 6 ods. 2 ZoSP, ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej.

Základom poplatku v odvolacom konaní je cena nároku uplatňovaného v odvolaní. Ustanovenie, podľa ktorého je poplatníkom ten z účastníkov, ktorého určí súd, platí aj v odvolacom konaní. Žalobca aj žalovaná odvolaním napadli rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu. Keďže obe sporové strany boli rozsudkom súdu prvej inštancie zaviazané na súdny poplatok vo výške 1/2, v rovnakej výške sú povinní na úhradu súdneho poplatku za odvolanie, pričom maximálna výška súdneho poplatku je uvedená v položke 6 písm.) Sadzovníka súdnych poplatkov, čo vzhľadom na vyššie uvedené predstavuje sumu 8 292,25 eura.“

III.

16. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

19. Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie uznesením okresného súdu tým, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď napriek tomu, že sťažovateľka sa už vo svojej sťažnosti – riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu súdnej úradníčky okrem iného dovoľavala aj argumentácie ústavného súdu v náleze sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 v inej obdobnej právnej veci, uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie proti rozsudku okresného súdu v zmysle ustanovenia sadzobníka položky 6 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch namiesto ustanovenia sadzobníka položky 6 písm. a) tohto zákona v nesprávnej výrazne vyššej sume, čo zakladá jeho rozpor s požiadavkou naplnenia princípu právnej istoty a jeho arbitrárnosť.

20. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Právo na súdnu ochranu však nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napr. spôsobilosť byť účastníkom konania, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona.

22. Na jednej strane síce uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu chráneným v čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva – Tolstoy – Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo, 1995, Kreuz v. Poľsko, 2001). Na druhej strane za rozporné s čl. 6 ods. 1 dohovoru je možné považovať rozhodnutie súdu, ktorým účastníka zaťaží povinnosťou zaplatiť súdny poplatok ešte pred rozhodnutím o veci (ex ante), ktorou ho však podľa zákona môže zaťažiť najskôr až v rozhodnutí o veci (ex post) alebo vo výške oproti zákonom ustanovenej výške v podstatne vyššej.

23. Výklad a aplikácia ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ako aj ustanovení ďalších zákonných predpisov upravujúcich podmienky prístupu k súdnej ochrane zo strany všeobecných súdov musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (obdobne napr. II. ÚS 174/04, III. ÚS 209/05). Z tohto hľadiska musí všeobecný súd prihliadať na rovnováhu medzi poskytnutím materiálnej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania a ochranou plynulého a riadneho výkonu spravodlivosti pred neuváženým, prípadne šikanujúcim výkonom práva spoplatňovaním úkonov súdneho konania chápaným v zhode s ústavne súladným ukladaním súdnych poplatkov (čl. 59 ods. 2 ústavy) obzvlášť v prípadoch, ak bezprostredným následkom nezaplatenia súdneho poplatku v určenej lehote je zastavenie (ukončenie) súdneho konania.

24. Vychádzajúc z uvedených zásad, napadnuté uznesenie okresného súdu je potrebné považovať za rozhodnutie, ktoré porušuje označené práva sťažovateľky v dôsledku toho, že bolo arbitrárne a zjavne neodôvodnené, pretože okresný súd prekročil rozumné medze výkladu právnej normy (zákona o súdnych poplatkoch), a tak sťažovateľku zaťažil povinnosťou zaplatiť súdny poplatok, ktorá zo zákona ani na základe zákona z iného všeobecne záväzného predpisu nevyplýva.

25. Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 209/05).

26. V zmysle § 2 ods. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch poplatníkom je/sú obe strany sporu (ďalej len „strana“) v konaní o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo jedna z nich podľa rozhodnutia súdu.

27. V zmysle § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká podaním žaloby, návrhu, odvolania... alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom žalobca alebo navrhovateľ, odvolateľ...

28. V zmysle § 5 ods. 1 písm. g) zákona o súdnych poplatkoch poplatková povinnosť vzniká v ostatných prípadoch nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej.

29. V zmysle § 6 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch sadzba poplatku je uvedená v sadzobníku percentom zo základu poplatku (ďalej len „percentná sadzba“) alebo pevnou sumou...

30. V zmysle § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch ak je sadzba poplatku ustanovená za konanie, rozumie sa tým konanie na jednej inštancii. Poplatok podľa rovnakej sadzby sa vyberá aj v odvolacom konaní vo veci samej...

31. V zmysle § 7 ods. 8 zákona o súdnych poplatkoch v konaní o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov je základom poplatku cena všetkých vecí patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a ostatných hodnôt, ktoré sa pritom vyporiadavajú.

32. V zmysle § 8 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch poplatok za podanie návrhu alebo žiadosti... je splatný vznikom poplatkovej povinnosti.

33. V zmysle § 8 ods. 4 zákona o súdnych poplatkoch ostatné poplatky sú splatné do troch dní po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa uložila povinnosť zaplatiť poplatok.

34. V zmysle ustanovení sadzobníka položky 6 písm. a) a b) zákona o súdnych poplatkoch súdny poplatok predstavuje zo žaloby o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 66 € a za vyporiadanie BSM z predmetu konania, ak sa konanie skončilo rozsudkom, 3 % a ak sa konanie skončilo súdnym zmierom, 1 %, najmenej 66 €, najviac 16 596,50 €.

35. V zmysle § 373 ods. 2 CSP... súd prvej inštancie rozhodne o vyrubení súdneho poplatku za podané odvolanie a o návrhoch na oslobodenie od súdneho poplatku.

36. V danej súvislosti ústavný súd predovšetkým uvádza, že pokiaľ ide o vyrubenie súdneho poplatku za podanie odvolania – riadneho opravného prostriedku proti rozsudku okresného súdu o vyporiadaní BSM ústavne konformným spôsobom, právne závery vyjadrené v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 uverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 21/2011 týkajúcom sa súdneho poplatku za vyporiadanie BSM a poplatkovej povinnosti za podanie

dovolania – mimoriadneho opravného prostriedku proti právoplatnému rozhodnutiu druhostupňového (odvolacieho) súdu v inej právnej veci vyporiadania BSM, na ktoré sa sťažovateľka vo svojej sťažnosti odvoláva [berúc do úvahy so všetkými právnymi dôsledkami z toho plynúcimi, že v sťažnostnej veci, v ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011, na rozdiel od tejto veci bolo dovolacie konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku za dovolanie zastavené a sťažovateľ namietal aj odňatie práva na prístup k súdu („denegatio iustitiae“), pozn.], sú aj v preskúmvanej veci naďalej akceptovateľné.

37. Sťažovateľka sa vo svojej sťažnostnej argumentácii taktiež dovoľáva aj právnych záverov ústavného súdu vyjadrených v náleze sp. zn. I. ÚS 629/2017 z 31. januára 2018, v ktorom ústavný súd jednoznačne konštatoval, že súd prvého stupňa v dôsledku nesprávnej aplikácie zákona o súdnych poplatkoch arbitrárne uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť súdny poplatok v značne vyššej sume, ako mu prislúchalo. Keďže skutkový a právny stav v danej sťažnosti, ako aj v sťažnosti sťažovateľky možno označiť ako identický, právne závery ústavného súdu vyjadrené v danej veci sú pre sťažnosť sťažovateľky taktiež akceptovateľné a aplikovateľné.

38. Podľa právnej teórie [pozri napr. databázu ASPI, komentár k § 2 ods. 1 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch] sa súdny poplatok podľa položky 6 písm. b) sadzobníka platí „za samotné vyporiadanie, t. j. meritórne rozhodnutie súdu o predmete konania“. V rámci rovnakého zdroja je v súvislosti s § 5 ods. 1 písm. a) konštatované, že „súd môže súdny poplatok vyrubiť a vymáhať až po vzniku poplatkovej povinnosti...“, a v súvislosti s § 5 ods. 1 písm. g) „v ostatných prípadoch je vznik poplatkovej povinnosti viazaný na deň právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť poplatok uložila v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej“. Podobne v súvislosti s § 7 ods. 8 je uvedené: „poplatková povinnosť vzniká pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 5 ods. 1 písm. g) v súvislosti s rozhodnutím vo veci samej, teda povinnosť zaplatiť súdny poplatok podľa položky 6 písm. b) sadzobníka nemôže byť vyslovená skôr, než v rozhodnutí vo veci samej, teda v rozsudku, ktorým sa bezpodielové spoluvlastníctvo manželov vyporiadava..., pričom poplatníkmi sú podľa § 2 ods. 1 písm. b) obaja účastníci

alebo jeden z nich podľa rozhodnutia súdu...“ [prípadne rozdiely v označení citovaných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch oproti ich označeniu v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 464/2010 z 10. februára 2011 vplynuli z jeho zmien (novelizácií), ku ktorým medzičasom došlo, pozn.].

39. Inými slovami, základným pravidlom pri určení sadzby súdneho poplatku podľa § 6 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je totožnosť sadziieb v prvostupňovom i v odvolacom konaní. Logickým a systematickým výkladom do úvahy prichádzajúcich citovaných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch treba dospieť k tomu, že toto pravidlo sa musí uplatniť aj v prípade spoplatňovania odvolacieho konania o vyporiadaní BSM takou istou sadzbou súdneho poplatku ako prvostupňové konanie. Totiž odvolanie je z hľadiska úpravy procesného práva návrhom na začatie odvolacieho konania, a preto nie je nijaký dôvod, aby odvolateľa (navrhovateľa) mala zaťažovať takzvaná konečná poplatková povinnosť podľa sadzobníka položky 6 písm. b) zákona o súdnych poplatkoch za vyporiadanie BSM, ktoré sa práve odvolaním spochybňuje. A teda podľa názoru ústavného súdu odvolateľa nemožno zaťažovať poplatkovou povinnosťou za vyporiadanie BSM už raz uloženou odvolaním napadnutým rozsudkom prvostupňového súdu, t. j. duplicitne.

40. Poukazujúc na uvedené ústavný súd konštatuje, že sa so závermi napadnutého uznesenia okresného súdu nemožno stotožniť, keďže okresný súd pri rozhodovaní o sťažnosti – riadnom opravnom prostriedku sťažovateľky proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou, dospel k ústavne nekonformnému a arbitrárnemu záveru, ktorý má za následok porušenie sťažovateľkinho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keď splatnosť vzniku poplatkovej povinnosti „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ prima facie stanovenú [v sadzobníku, položke 6 písm. b) a ostatných citovaných ustanoveniach zákona o súdnych poplatkoch] ako povinnosť „ex post“ stanovil ako povinnosť „ex ante“. A teda v danej situácii („de lege lata“) platí naďalej časovo odlišná situácia pre vznik poplatkovej povinnosti „z návrhu na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex ante“) a „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ („ex post“), a to vrátane odvolacieho konania.

41. Keďže aj podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok, povinnosť zaplatiť súdny poplatok „za vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov“ (ako povinnosť „ex post“) nevzniká osobitne v súvislosti s prvostupňovým konaním a osobitne v súvislosti s odvolacím konaním, ale iba raz v súvislosti s právoplatným ukončením konania o vyporiadaní BSM jeho vyporiadaním, a to nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia súdu, ktorým sa povinnosť zaplatiť tento poplatok uložila.

42. Ukladanie súdnych poplatkov, ktoré samo osebe predstavuje zásah do práva účastníka na súdnu ochranu (na spravodlivý proces), sa môže realizovať iba v zákonom (na základe zákona) jasne a určite stanovenom rozsahu a obsahu; potreba reštriktívneho výkladového prístupu v súvislosti s ukladaním povinnosti platiť súdny poplatok vyplýva už zo samotnej povahy ústavnej možnosti ukladať poplatky (čl. 59 ústavy).

43. Ústavný súd preto dospel k záveru, že v uvedenom prípade bol daný dôvod na nápravu nezákonného rozhodnutia (uznesenia vydaného súdnou úradníčkou), a teda dôvod na jeho zrušenie alebo zmenu podľa § 250 ods. 2 CSP v spojení s ustanovením § 14 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch. Okresný súd síce v napadnutom uznesení zmenil výšku súdneho poplatku, avšak rovnako ako súdna úradníčka v predchádzajúcom uznesení nesprávne aplikoval zákon o súdnych poplatkoch, pričom ako základ pre určenie výšky súdneho poplatku určil cenu nároku uplatňovanú v odvolaní. Ústavný súd je preto nútený konštatovať, že záver okresného súdu v uvedenom smere bol zjavným výkladovým vybočením, ktoré predstavuje porušenie základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) vychádzajúceho z čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

44. Keďže napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Subsidiárny charakter poskytovania ochrany ústavným poriadkom viedol ústavný súd iba k derogácii napadnutého uznesenia okresného súdu,

ktorému sa otvára možnosť opätovného meritórneho posúdenia námietok sťažovateľky uvedených v jej sťažnosti proti uzneseniu vydanému súdnou úradníčkou, pod aspektom dôvodov tohto nálezu a ochrany ústavou zaručených základných práv (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

45. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

46. Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, vypracovanie ústavnej sťažnosti). Za dva úkony vykonané v roku 2018 patrí odmena v sume dvakrát po 153,50 € spolu s režijným paušálom v sume 9,21 € (v zmysle § 1 ods. 3 a § 11 ods. 2 vyhlášky), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú sumu 325,42 €, ku ktorej bolo potrebné pripočítať 20 % DPH (65,08 €), t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľky predstavujú celkovú sumu 390,50 €.

47. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

48. Keďže zrušením uznesenia okresného súdu a vrátením veci mu na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde je sťažovateľkou namietané porušenie jej základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie odstránené a keďže okresný súd je pri opätovnom prerokovaní veci viazaný právnym názorom ústavného súdu vyjadreným v tomto náleze, ústavný súd uloženie zákazu

pokračovať v porušovaní práv sťažovateľky, ktorých porušenie touto sťažnosťou namietala, už nepovažoval za potrebné.

49. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2018